

Максимчук Л. В., старший викладач кафедри іноземної філології Хмельницького національного університету (м. Хмельницький)

МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті подано структуру авторської моделі професійної підготовки майбутніх економістів-міжнародників засобами інтерактивних технологій. Обґрунтовано сутність основних компонентів розробленої моделі. Конкретизовано основні ознаки високого, достатнього, задовільного і низького рівнів готовності студентів до майбутньої професійної діяльності у зовнішньоекономічній сфері.

Ключові слова: модель, економісти-міжнародники

В статье подана структура авторской модели профессиональной подготовки будущих экономистов-международников средствами интерактивных технологий. Обоснована сущность основных компонентов разработанной модели. Конкретизированы основные признаки высокого, достаточного, удовлетворительного и низкого уровней готовности студентов к будущей профессиональной деятельности во внешнеэкономической сфере.

Ключевые слова: модель, экономисты-международники

The author suggests the structure of the model of professional training of future international economy experts with the help of interactive technologies. It has been substantiated the essence of key components of the suggested model. It has been specified basic features of high, sufficient, satisfactory and low levels of students' readiness for future professional activity in the sphere of external economy.

Key words: model, international economy experts

Вступ. З метою поєднання результатів теоретичних пошуків, експериментальних методів наукового дослідження та реалізації інноваційних підходів до організації професійної підготовки фахівців зовнішньоекономічної діяльності у певну структуру взаємопов'язаних складових застосовувався метод моделювання процесу навчання студентів у ВНЗ за нашою методикою.

У довідковій і науковій літературі метод моделювання визначається науковцями як метод дослідження явищ і процесів за допомогою створених моделей, що передбачає опосередковане вивчення досліджуваних об'єктів. Під моделлю (лат. *modulus* – міра, зразок) розуміється уявна або матеріально реалізована система, котра відображає, відтворює або імітує будову і дію якого-небудь об'єкта дослідження (природного чи соціального) та використовується для одержання нових

знань про нього [1, с. 683]. Модель може так змінювати об'єкт дослідження, що її вивчення дає нову інформацію про нього, або про ефективність реалізації цієї моделі на практиці [2, с. 516].

Мета статті полягає в обґрунтуванні моделі професійної підготовки майбутніх економістів-міжнародників засобами інтерактивних технологій.

Результати дослідження. Вивчення спеціально розробленої, схематично зображеної чи сконструйованої моделі відображає фундаментальні властивості об'єкта-прототипу, допомагає виявити ключові ознаки аналізованих процесів, дослідити їх динаміку, виявити структурно-функціональні, причинно-наслідкові та генетичні зв'язки між його елементами. Модель обов'язково має містити прогностичний аспект, що пов'язує інформаційний образ теперішнього з теоретичним образом майбутнього (Рис. 1).

Питання педагогіки

Мета: забезпечити формування готовності майбутніх економістів-міжнародників до професійної діяльності засобами інтерактивних технологій в процесі гуманітарної підготовки

Педагогічні умови

<p><i>Створення професійно-мотиваційного середовища за допомогою використання мотиваційних тренінгів</i></p>	<p><i>Забезпечення інтегративного підходу в професійній підготовці майбутніх економістів-міжнародників під час використання інтеракцій у вивченні психолого-педагогічних дисциплін</i></p>	<p><i>Реалізація професійно-адаптаційних процесів для оптимізації практично-професійної спрямованості інтерактивної взаємодії студентів під час іншомовної підготовки</i></p>
--	--	---

Компоненти готовності

Професійно-мотиваційний	Міждисциплінарно-інтегративний (інтегративно-змістовий)	Професійно-адаптаційний
-------------------------	---	-------------------------

Критерії визначення готовності студентів до професійної діяльності

Сформовані мотиви професійної підготовки	Використання результатів психолого-педагогічної підготовки в інтерактивній взаємодії	Виявлення професійних навичок міжособистісної взаємодії в іншомовному спілкуванні фахового спрямування
--	--	--

Показники готовності студентів до професійної діяльності

Прагнення до фахового зростання, вияв бажання й активності у взаємодії професійного спрямування	Вміння конструювати оптимальні міжособистісні взаємини на основі психолого-педагогічної підготовки	Вміння здійснювати ефективну професійну взаємодію в умовах іншомовного спілкування
---	--	--

Рівні готовності студентів до професійної діяльності

Високий	Достатній	Задовільний	Низький
---------	-----------	-------------	---------

Результат: сформована готовність майбутніх економістів-міжнародників до професійної діяльності

Рис. 1. Модель професійної підготовки майбутніх економістів - міжнародників засобами інтерактивних технологій

Питання педагогіки

У моделі відображено поєднання і взаємозв'язок таких її складових, як *мета* професійної підготовки майбутніх економістів-міжнародників засобами інтерактивних технологій, *педагогічні умови* навчання студентів, *критерії, компоненти, показники* та *рівні* готовності студентів до професійної діяльності, що відображається у *результаті* проведеного експериментального дослідження – сформованій готовності майбутніх економістів-міжнародників до фахової роботи у зовнішньоекономічній сфері.

Метою реалізації розробленої моделі визначено забезпечення формування готовності майбутніх економістів-міжнародників до професійної діяльності засобами інтерактивних технологій в процесі гуманітарної підготовки.

Для досягнення поставленої мети були конкретизовані та реалізовані *педагогічні умови* оптимального застосування засобів інтерактивних технологій під час вивчення психолого-педагогічних дисциплін та німецької мови. Такими умовами були визначені: створення професійно-мотиваційного середовища за допомогою використання мотиваційних тренінгів; забезпечення інтегративного підходу в професійній підготовці майбутніх економістів-міжнародників під час використання інтеракцій у вивченні психолого-педагогічних дисциплін; реалізація професійно-адаптаційних процесів для оптимізації практично-професійної спрямованості інтерактивної взаємодії студентів під час іншомовної підготовки. Особливість визначених педагогічних умов полягала в тому, що їх реалізація здійснювалася комплексно шляхом поєднання і доповнення одна одної, що знайшло відображення в моделі.

Результативністю реалізації сукупності педагогічних умов була сформована готовність студентів до майбутньої професійної діяльності, *компонентами* якої були: професійно-мотиваційний, міждисциплінарно-інтегративний (інтегративно-змістовий) і професійно-адаптаційний.

Критеріями визначення готовності студентів до професійної діяльності встановлено: сформовані *мотиви* професійної підготовки; використання

результатів *психолого-педагогічної підготовки* в інтерактивній взаємодії; виявлення професійних навичок міжособистісної взаємодії в *іншомовному спілкуванні фахового спрямування*, що підтвердженням реалізації професійно-адаптаційних процесів.

Показниками сформованості *професійних мотивів* визначено прагнення студентів до фахової підготовки, вияв бажання й активності у взаємодії професійного спрямування, що передбачало:

– наявність у студентів інтересу до професійного зростання і вдосконалення під час навчання у ВНЗ;

– прагнення студента до співпраці та вияву творчості у змодельованих ситуаціях професійного спрямування;

– вияв студентами відповідальності за свої рішення у ситуаціях інтерактивної взаємодії;

– прагнення до поглиблення знань, умінь і навичок з дисциплін гуманітарної та іншомовної підготовки;

– сформованість відчуття впевненості в своїй позиції та навичок вільної професійної поведінки у певній фаховій ситуації.

Показниками використання результатів психолого-педагогічної та конфліктологічної підготовки в інтерактивній взаємодії є вміння і навички студентів:

– виділяти основні ідеї у спілкуванні та формулювати власну думку, правильно її висловлювати, доводити власну точку зору, аргументувати й дискутувати на основі ґрунтовної психолого-педагогічної підготовки;

– слухати співрозмовника, дотримуючись правил активного слухання, уникнення бар'єрів спілкування і вироблених навичок співпраці;

– збагачувати власний соціально-професійний досвід міжособистісної взаємодії завдяки участі в змодельованих інтерактивних ситуаціях професійного спілкування;

– будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути знаходити оптимальні шляхи діалогічної взаємодії, поважати альтернативну думку;

– вести бесіду, вміти переконувати співрозмовників і вести дискусію на

Питання педагогіки

професійну тематику, використовуючи механізми постановки питання, прогнозування відповіді, навички публічного виступу, виявляючи конструктивізм до висловів та рішень інших;

Показниками виявлення професійних навичок міжособистісної взаємодії в іншомовному середовищі фахового спрямування є вміння здійснювати ефективно професійне спілкування німецькою мовою, що передбачає сформованість:

– уміння практичного володіння діловою німецькою мовою на комунікативному рівні та вміння висловлюватись на німецькій мові в професійному середовищі;

– навичок читання та перекладу економічних статей на основі знання іноземної економічної мови;

– уміння перекладати на переговорах, вести бесіду за будь-якою сучасною темою, а також вести ділове листування на німецькій мові, тобто розвинутих навичок ділового спілкування на іноземній мові в усних та письмових формах;

– знань економічної, фінансової та комерційної лексики на німецькій мові, що дозволить студентам поліпшити свої конкурентні позиції та відкрити нові ділові перспективи на основі професійної адаптації ще під час навчання у ВНЗ;

– уміння оцінювати інші точки зору, здійснювати самостійний вибір і аргументувати обрану позицію діловою німецькою мовою;

– уміння опрацьовувати комунікативно-орієнтовані вправи та завдання з німецької мови для активізації навичок та вмінь ділового спілкування в усній та письмовій формах у професійно спрямованих ситуаціях;

– навичок швидкого двостороннього перекладу.

Сформована готовність студентів до професійної діяльності визначалася за високим, достатнім, задовільним і низьким рівнями, які у цифровому еквіваленті відповідно мають показники 5, 4, 3 і 2 бали.

Високий рівень готовності до професійної діяльності визначався за такими ознаками: студент брав активну участь у всіх інтеракціях, виявляючи зразки творчості та відповідальності за свої рішення у ситуаціях

інтерактивної взаємодії. Майбутній економіст-міжнародник демонстрував прагнення до професійного зростання, впевнено пропонуючи оригінальні варіанти оптимального вирішення проблемних чи конфліктних ситуацій фахової діалогічної взаємодії на основі психолого-педагогічної підготовки; умів вести переконливу логічну бесіду на професійну тематику в іншомовному середовищі, що визначалося відмінними знаннями німецької мови, навичками швидкого двостороннього перекладу. Активне використання студентом професійної лексики у діловій іншомовній взаємодії фахового спрямування було показником високого рівня реалізації професійно-адаптаційних процесів.

Достатній рівень готовності до професійної діяльності ми визначали за такими ознаками: студент чітко і відповідально виконував усі завдання, конкретизовані в інтерактивних вправах; інколи пропонував власні варіанти вирішення професійних завдань; швидко набував впевненості у виконанні професійних дій і навичок вільної професійної поведінки використовуючи результати власної гуманітарної підготовки й опираючись на зразки виконання професійних функцій іншими студентами; умів застосовувати правила активного слухання і уникнення бар'єрів спілкування здебільшого в професійних ситуаціях, які використовувалися під час вивчення психолого-педагогічних і конфліктологічних дисциплін. Однак в умовах іншомовної діалогічної взаємодії студент використовував уже відомі йому зразки-«заготовки» висловлювань на німецькій мові у професійному середовищі. Отже навички ділового спілкування на іноземній мові такого студента потребують вдосконалення, тому він виявляє прагнення підвищувати свій рівень готовності до професійної зовнішньоекономічної діяльності шляхом наполегливого опрацьовання комунікативно-орієнтованих вправ та завдань на німецькій мові у професійно-спрямованих ситуаціях.

Задовільний рівень готовності майбутніх економістів-міжнародників до професійної діяльності визначався за такими ознаками: студент лише інколи виявляв інтерес до інтерактивних вправ і, здебільшого, у ролі спостерігача. Небажання такого студента

Питання педагогіки

брати участь у професійно спрямованій взаємодії іншомовного спілкування обумовлювалася тим, що йому властивий задовільний рівень (на «трійку») психолого-педагогічної і конфліктологічної підготовки. Він був невпевнений у своїх уміннях і навичках відобразити зразок вільної професійної поведінки у певній фаховій ситуації. Студент пасивно спостерігав за аналізом інших точок зору щодо виконання змодельованих професійних функцій в інтерактивних вправах, не висловлював своєї думки, на брав участі в дискусіях, часто погоджуючись з думкою своїх одногрупників. Проведення бесіди на професійну тематику обмежувалося короткими відповідями і простими запитаннями та характеризувалося відсутністю навичок публічного виступу. Володіння німецькою мовою оцінювалося трьома балами й обмежувалося вмінням читати і перекладати зі словником більшості слів і слабо розвинутих навичок ділового спілкування у межах 2-3 стандартних фраз

Низький рівень готовності студентів до майбутньої професійної діяльності у зовнішньоекономічній сфері ми визначали за такими ознаками. Спрямованість студента на здобуття спеціальності економіста-міжнародника обумовлювалася здебільшого зовнішніми мотивами, тому його прагнення до отримання знань, умінь і навичок з дисциплін гуманітарної та іншомовної

підготовки обмежувалося тільки отриманням задовільної оцінки. Такі студенти уникали або виявляли небажання брати участь в інтеракціях, оскільки не вміли будувати конструктивні відносини у професійно-спрямованих ситуаціях. У бесідах займали пасивну позицію, що ускладнювало виконання інтерактивних вправ іншими учасниками. Такі студенти мали лише елементарні знання з німецької мови, що унеможливило проведення ними бесід на фахову тематику під час вивчення ділової німецької мови. У них були відсутні навички читання та перекладу економічних статей на основі слабких знань іноземної економічної мови, тому двосторонній переклад базувався тільки на використанні словників.

Висновки. Створення моделі як об'єкта теоретичного кількісного і якісного дослідження підготовки майбутніх економістів-міжнародників з використанням інтерактивних технологій полягає в розробці та конструюванні цілісного абстрактного образу навчального процесу. Результатом реалізації розробленої моделі передбачається сформованість у студентів готовності до професійної діяльності у зовнішньоекономічній сфері. Доцільними напрямками подальших розвідок є визначення й адаптація спеціальних методик навчання студентів для ефективної реалізації визначених педагогічних умов.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.